

VIDA LITERARIA

LITERATURA ESTRANGERA

"Convention and Revolt in Poetry",
per John Livingston Lowes. — Se-
gona edició revisada. (Londres.
Constable & Co., Ltd.)

I

Aquest llibre m'ha evocat l'apas-
sionat període literari en què féu
irrupció a Catalunya la Poesia avant-
guardista, no pas en un cavall alat,
sinó en un magnífic automòbil de
l'any 1918 — el qual, als nostres dies
de 1931, deuria resultar tan horrida-
ment «putrefacte» com el mateix Pe-
gàs. M'ha recordat un amable sopar
literari de «La Revista», que tingué
lloc poc després d'aquell esdeveni-
ment. El meu amic J.-V. Foix m'a-
nunciava, amb un guspireig d'entu-
siasme, que tots els poetes impor-
tants de Catalunya acabarien escri-
vint en el nou estil. L'últim conver-
tit era Joaquim Folguera. Josep M.
Junoy acabava d'enlairar-se poètica-
ment entre les constellacions que ha-
vien contemplat la glòria de Guyne-
mer. Era un moment de passió, de
polèmiques. Un ardor bèl·lic semblant
s'observava als Estats Units, on triom-
fava l'anomenada «Nova Poesia»,
l'ample moviment ramificat en di-
verses sectes, les quals, tot i essent
nades d'un mateix impuls, produïen
— com diu el Professor Lowes —
obres d'inspiració ben dissemblant:
girades ací a l'exquisit perfum de
la Xina i del Japó, adés al cru rea-
lisme de Chicago, és a dir: obres «tan
oposades com un escorxadore i un
ventall delicadament pintat a mà».

El llibre del professor Lowes és fill
d'aquella època agitada, però resulta
escrupolosament imparcial. «Sembla-
va interessant d'assajar — diu l'au-
tor en el preàmbol — el paper d'un
desapassionat espectador del joc, i de
contemplar una topada, que era al-
hora perenne i efímera, a la llum de
consideracions menys personals i par-
tidistes que les que en aquell mo-
ment eren aviades d'ací d'allà». John
Livingston Lowes reeixí plenament
en el seu propòsit. L'assaig que co-
mentem revela l'equilibri, la prudèn-
cia, l'esperit cordial i comprensiu
d'un àrbitre justíssim, davant l'anti-
ga lluita a què es referia Apolli-
naire:

«Aquella antiga baralla entre la tra-
dició i la invenció,
entre l'Ordre i l'Aventura»

Després d'examinar el caràcter es-
sencial, inevitable de les convencions
en el món de l'art, estudia el feno-
men que ell anomena «la plasticitat
de les convencions», quan aques-
tes contenen encara la vitalitat su-
ficient perquè, utilitzant els motlles
antics, l'artista realment dotat pu-
gui crear obres originals i noves.
Chaucer recollí els més grisos clixés
de la poesia trobadoresca i, gràcies
al seu humor i a la seva frescor lí-
rica realment primaveral, sabé crear,
dins el marc de les velles conven-
cions, tant històries clíriques que demos-
traran la seva tesi.

En la pròxima sessió, el
doctor Ponce de León exposarà el
següent tema: «Semiologia intestinal
d'origen renal».

cions, figures d'una difícil comple-
xitat humana, com la famosa «Prio-
ress», o d'una delicada beutat, com
Alisoun, l'heroïna del «Conte del Mo-
liner», evocada per Chaucer, no ja
amb les imatges inevitables: blancor
de lliri, rojor de rosa, suavitat de
vori, claredat de cristall, sino (sen-
se moure's de l'estricta convenció
enumerativa) atribuint-li la gràcia i
la finor de la fura, la dolçor de la
llana, el perfum de les pomes, la
beutat d'una perera en flor. Igual
va fer Villon amb una altra fórmu-
la enumerativa — aquell: «Ubi sunt»
molt freqüent en les balades medie-
vals — que la tornada famosa trans-
figurà meravellosament, convertint,
com diu el professor Lowes, «la gri-
sa enumeració en un dels símbols
més colpidors de la transitorietat hu-
mana».

Segons l'autor de «Convenció i Re-
volta en Poesia», l'originalitat és in-
dependent de la invenció, i consisteix
més aviat en el do de veure i cop-
sar les possibilitats latents en les co-
ses familiars. «Això ho admitem —
diu — sense vacil·lació, quan aques-
tes coses familiars són els aspectes
de la terra, de l'aire, de la mar, el cel
— efecte de llum i d'ombra, matisos
de color, aspectes de massa i de lí-
nia, so, perfum, moviment — tota la
multitud desconcertant i irisada de
les velles impressions que tot d'una
esdevenen noves, quan l'esguard és
lúcid i amatent. Però el que potser
ens escapa és això: les velles i usa-
des formes de l'art, el tractament
familiar dels temes tradicionals es
troben, quant al poeta, precisament
en la mateixa relació que el món
sensible. I també poden esclatar a
la vida, gràcies a aquell mateix Jo-
de visió que, a rars moments, pe-
netra l'escorça de les «coses» i reve-
la llur bellesa.

El professor Lowes observa que a
l'Edat Mitjana hom no tenia pràcti-
cament el sentit de la propietat lite-
rària. Segons Froissart, no hi ha-
via cap cosa de la qual hom pogués
dir: «Això és meu», ja que tot era co-
mú com el sol i la lluna. El secret
consistia a donar als vells temes,
passats de mà en mà, un encuny ir-
reductiblement personal. Poetes com
el Dant, Chaucer i Shakespeare re-
coneixien molt més clarament que
nosaltres la vitalitat perenne latent
en la tradició».

Però aquest elogi de les possibili-
tats que ofereix al geni creador la
riquesa acumulada en la tradició li-
terària, no vol pas dir que Mr. Li-
vingston Lowes defensi una poesia
de caràcter llibresc. La seva posició,
en aquest punt, és equilibrada i jus-
ta com sempre. Reconeix que són
igualmente indispensables la tradició
i l'estímul del contacte immediat amb
la realitat, i que la supressió de qual-
sevol d'aquestes dues fecundes in-
fluències implica l'eixorquia. Però
es proposa indicar als enemics de la
tradició literària el perill de pres-
cindir d'aquell fons ric i variat que
ennobleix tants poemes de la vella
escola, i gràcies al qual «de vega-
des una simple frase és com una
finestra esbatanada damunt paisa-
ges infinits».

M. MANENT

LITERATURA ESTRANGERA

*«Convention and Revolt in Poetry»
per John Livingston Lowes. — Se-
gona edició revisada. (Londres.
Constable & Co., Ltd.)*

II

La poesia, que obté els més alts triomfs en la transmutació del que és familiar — anem seguint la línia d'argumentació del professor Lowes — també explora constantment les estranyes regions inconegudes, cercant noves substàncies per a la seva alquímia. El rebel és també un «pioneer». Tots els moviments de revolució impliquen un eixamplament de les fronteres de l'art, però llur perill està en què, volent evitar el lloc comú, hom no caigui en una singularitat excessiva, com passà, algun moment, a Donne, a Crashaw i al mateix Cowley. El professor Lowes retreu, a propòsit d'això, una preciosa opinió de Keats. «Penso — deia en una de les seves cartes — que la poesia ha de sorprendre per un bell excés, i no pas per la seva singularitat. Ha de colpir el lector com una expressió dels seus pensaments més elevats, i ha de semblar gairebé una recordança.»

Certament, l'horror a la vulgaritat pot fer que el poeta trenqui tot lligam amb la gran massa humana. Perquè — observa amb la seva admirable precisió el professor Lowes — «el problema de tota expressió artística es redueix a això: a resoldre l'equilibri, supremament difícil i delicat, entre l'aportació de l'individu i l'aportació de la massa». L'art exclusivament afectat a l'exploració d'aquelles estranyes regions susceptibles, només, d'atreure l'interès apassionat d'una «coterie», l'art que adoptés per lema exclusiu l'axioma de Eudelaire: «Le beau est toujours bizarre», oblidaria la capacitat de bellesa que hi ha en allò que és familiar. Segons el professor Lowes, el públic, menyspreat pels partidaris d'un art de «coterie», demana, en realitat, més del que aquests suposen. «El públic elisabetí demanava sang i tronades; Shakespeare agafà la primera matèria del melodrama i els donà l'«Hamlet». I l'«Hamlet» encara omple el teatre. Això és un exemple típic, ja que el públic acceptarà el que li doni l'artista si l'artista té prou grandesa i prou prudència per bastir la seva obra en un terreny comú a les masses i a la «coterie». L'art més bell i més exquisit no cal pas que faci cap concessió al gust del públic. En els seus moments més intensos transcendeix i trasmuda aquest gust... Si el que dic és errat i hom pot demostrar-ho, aleshores el Dent, Chaucer, Shakespeare i Goethe no van encertar el to.»

El criteri lúcid, equilibrat del professor Lowes en aquest punt es troba enginyosament resumit al final del capítol IV del seu llibre, on diu que ell posaria damunt la portalada de totes les fortaleses de la rebel·lió poètica aquella divisa escrita sobre el portal de certa rondalla: «Sigues ardit, ardit... però no massa!», a la qual els insurgents replicarien, i molt oportunitat, amb aquests mots d'Hamlet: «No siguis massa mansol, però!» I, com diu el professor Lowes, totes dues divises serien igualment assenyades.

Els darrers capítols de «Convention and Revolt in Poetry» es refereixen més concretament al moviment d'avantguarda que fou el motiu ocasional d'aquest llibre. L'autor hi estudia els difícils problemes de la dicció poètica i fa un minuciós examen de la qüestió del «vers lliure», un dels temes que aleshores originava les més vives polèmiques a

Anglaterra i als Estats Units. Es curiós d'observar que aquesta qüestió havia estat debatuda a França molts anys abans. Ja en 1906 la revista «Poésia» havia obert una enquesta sobre el vers lliure, del qual, però, la poesia escrita en llengua anglesa podia oferir exemples bastant anteriors, com els de Matthew Arnold i Walt Whitman.

Entre els escriptors nord-americans més entusiastes del vers lliure figurava en primer terme Miss. Amy Lowell. Les seves doctrines coincidien en molts punts amb les dels més conspicus teoritzants francesos. Afirmava, com Henri Ghéon, que un dels aspectes essencials de la nova forma era el seu caràcter estròfic. «La unitat del vers lliure — deia — no és el peu, ni el nombre de síl·labes, ni la quantitat, ni la ratlla. La seva unitat és l'estrofa, que pot constituir tot el poema; o només una part d'ell.» Però el professor Lowes observa justament que el vers tradicional també és gairebé sempre estròfic. La veritable diferència no resideix, doncs, en aquest punt, sinó en el fet que els elements rítmics que integren el vers tradicional, o sigui les ratlles mètriques, tenen un batec relativament uniforme, mentre que en el vers lliure aquest pot variar a voluntat. Però els «ritmes de la frase», segons el penetrant anàlisi del professor Lowes, en les estrofes de versos tradicionals són gairebé sempre tan lliures com les mateixes cadències modernes. El que aquestes abandonen és el batec repetit de la ratlla, o sigui l'element mètric, i «substituint amb el ritme sol la fusió del ritme i el metre, el vers lliure ha sacrificat els grans efectes harmònics, orquestrals del vers antic». Després d'unes curiosíssimes comparacions entre la forma d'alguns poemes de la nova tendència i certs fragments de prosa, també moderna (de Conrad, Meredith, etcètera), l'autor conclou que la delicada missió d'aquesta nova forma consisteix a explorar la zona fronterera que hi ha entre la prosa i el vers.

M. MANENT

AUTORS, LLIBRES, PROJECTES

La Història de Catalunya en àlbums il·lustrats. Està a punt de sortir el primer volum de la col·lecció «Gestes de la Història de Catalunya».

Es una narració molt atractiva de la conquesta de Mallorca. Les nombroses il·lustracions a tot color, són originals de l'admirable dibuixant Joan Junceda.

«Eva». Segueix la venda sense interrupció d'«Eva», l'última novel·la de Carlos Soldevila.

Un primer volum pot tenir coses d'un primer llibre, però no és un primer llibre; aquest és el cas de les poesies de Fra Xavier d'Olot, caputxí, començades a publicar per l'Editorial Poliglota i un primer volum és un gentil atreviment, sobretot quan, sota una discreció no gens mancada de valor positiva, no dona, segons sabem, el millor i fins amaga per algun dels següents quelcom de nou.

«Nove Poemes», recordem-ho, d'Iu Pons. llibre exquisit.

Obres Completes de Maragall. Pròxims a repartir-se els volums deu i onze de la col·lecció d'aquestes Obres Completes, s'adverteix als subscriptors que per acabar la tercera sèrie sols mancarà un llibre que estarà integrat per articles de caràcter literari i líric.

Amb la pròxima aparició dels volums que prologuen Gaziell i Manuel Reventós, quedarà ja publicada més de la meitat de la producció de Maragall.